**Ulkoministeriö** Neuvostoraportti EU/6/2023-UM-43

Kaplas Otto 24.3.2023

# EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Neuvostoraportti ulkoasiainneuvostosta 20.3.2023

Kokous

Ulkoasiainneuvosto 20.3.2023

**Korkea edustaja Borrell kertoi EU-Irak –yhteistyöneuvostosta ja Venäjän hyökkäyksen globaaleja seurauksia koskevan toimintasuunnitelman toimeenpanon tilanteesta.**

**Keskustelussa Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan aiheina, Ukrainan rauhansuunnitelma, Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) pidätysmääräys, vastuuvelvollisuus, Mustanmeren viljasopimus, globaali vaikuttamistyö sekä pakotteet.**

**Tunisian osalta käydyssä keskustelussa todettiin maan heikko sisäpoliittinen ja taloudellinen tilanne. Yhteiset viestit, vierailut ja EU:n tuki Tunisian kansalle ja dialogi hallinnon kanssa olivat keskiössä.**

**Ajankohtaisissa aiheissa esillä olivat Kosovo-Serbia -dialogi, Iran sekä jäsenmaiden nostamana Georgia, Lähi-idän rauhanprosessi ja Afganistan.**

**Ulkoasiainneuvoston ulko- ja puolustusministerien yhteisistunnossa käsiteltiin strategisen kompassin ensimmäistä vuosiraporttia sekä Ukrainan tukemista erityisesti 155mm tykistöammustenvarastotoimituksilla sekä yhteishankinnoilla Euroopan rauhanrahastoa (EPF) hyödyntäen.**

**Kokouksessa saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys kolmen raiteen lähestymistavasta: jäsenmaiden varastoissa ja tilauksessa olevien ammusten välitön toimitus Ukrainaan, yhteishankinnat jäsenmaiden varastojen täydentämiseksi sekä Ukrainan tukemiseksi ja puolustusteollisuuden tuotantokyvyn nopea kasvattaminen.**

## Kokouksen avaus

Avauspuheenvuorossaan KEVPJ/Borrell kertoi 19.3 järjestetystä EU-Irak yhteistyöneuvostosta ja Venäjän hyökkäyksen globaaleja seurauksia koskevan toimintasuunnitelman toimeenpanosta.

Ulkoasiainneuvosto hyväksyi päätelmät Afganistanista ja EU:n Etyj-prioriteeteista.

## Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan

Korkea edustaja Borrell alusti keskustelun ja kertoi, että neuvoston tarkoituksena oli keskustella ammustoimitusten nopeuttamisesta Ukrainaan. Todettiin Puolan ja Slovakian päätökset viedä MiG-29 hävittäjiä, Mustanmeren viljasopimuksen jatko ja YK:n pääsihteeri António Guterres osallistuminen Eurooppa-neuvostoon loppuviikosta.

Ukrainan ulkoministeri Kuleban puheenvuorossa korostettiin Ukrainan tarvitsevan lisää ampumatarvikkeita. Lisäksi toivottiin sotilaiden koulutusta ulkomailla, sekä lisähuoltoa asejärjestelmille. Lisäksi toivottiin uusia pakotteita. Kuleba kiitti EU-maita kaikesta tuesta.

Ministereiden keskustelu käytiin neljän teeman alla: Ukrainan rauhansuunnitelma, vastuuvelvollisuus, globaali vaikuttamistyö ja pakotteet. Ampumatarvikkeiden yhteishankintamenettelyä sivuttiin lyhyesti.

Jäsenvaltiot ilmaisivat tukensa Zelenskyin rauhansuunnitelman työstämiselle ja edistämiselle. ICC:n pidätysmääräystä kuvattiin ensimmäiseksi askeleeksi vastuuvelvollisuuden toteutumisessa. Jäsenvaltioista vastuuvelvollisuus täytyy toimeenpanna tehokkaasti ja Venäjän hyökkäysrikosta käsittelevän tuomioistuimen perustamisprosessiin tarvitaan vauhtia. Lisäksi tuotiin esille tarve edetä Venäjän jäädytettyjen varojen hyödyntämiseksi.

Globaalista vaikuttamistyöstä todettiin sen olevan edelleen keskeistä, jotta Venäjän narratiivi ei pääse globaalissa etelässä vaikuttamaan enempää. Global Gatewayn todettiin olevan se väylä, jonka kautta kumppanimaille tehdään konkreettisia ehdotuksia. Ehdotusten toimeenpanon katsottiin edellyttävän Team Europe –yhteistyötä.

Jäsenvaliot myös kiittelivät Mustanmeren viljasopimuksen jatkoa, vaikka kyseessä on lyhyt jatko, ja korostivat globaalin ruokaturvan merkitystä.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostui pakotekierron estämisen, ja kolmansien maiden kanssa käytävän keskustelun tärkeys. Lisäksi puheenvuoroissa nousi esiin tarve Valko-Venäjää koskevien pakotteiden yhdenmukaistaminen Venäjää koskevien pakotteiden kanssa sekö tarve uusille Venäjään kohdistuville pakotteille.

Suomen puheenvuorossa todettiin tarve lisätä Venäjään kohdistuvia pakotteita sekä keskittyminen pakotteiden kiertämisen estämiseen. Suomen puheenvuorossa tuotiin esiin Ukrainalta pakkosiirretyt lapset, annettiin tuki Mustanmeren viljasopimukselle ja korostettiin ruokaturvan merkitystä. Ilmaistiin tuki ICC:lle sekä vastuuvelvollisuuden toimeenpanolle mahdollisimman nopeasti sekä etenemiselle Venäjän jäädytettyjen varojen osalta. Ilmaistiin myös tuki Ukrainan rauhansuunnitelmalle.

**Tunisia**

Alkupuheenvuorossaan Borrell totesi Tunisian olevan vaikeassa vaiheessa ja muistutti Tunisian taloudellisilla ja poliittisilla ongelmilla olevan vaikutuksia myös Eurooppaan. Maan demokratia on heikentynyt, taloustilanne on vakava ja muuttoliike Välimerellä on lisääntynyt. Tunisian tulisi hyväksyä IMF-sopimus.

Keskustelussa tiedostettiin Tunisian hankala poliittinen ja taloudellinen tilanne. Tunisia on EU:lle tärkeä kumppani ja myös EU Tunisialle. EU:n on Tunisian tärkein kauppakumppani. EU:n on tärkeää jatkaa dialogia Tunisian hallinnon kanssa sekä jatkaa tunisialaisten tukemista. Samalla EU:n tulee antaa yhteinen selkeä viesti oikeusvaltioperiaatteen, demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta.

Jäsenmaiden ja EU-instituutioiden edustajien vierailujen katsottiin voivan luoda positiivista dynamiikkaa suhteisiin. IMF:n makrotaloudellisten toimien ennustettiin tulevan olemaan tunisialaisille raskaita, vaikka toimet katsottiin välttämättömiksi.

**Ajankohtaiset aiheet**

Borrell kertoi 18.3 järjestetystä korkean tason tapaamisesta Serbia-Kosovo dialogissa jossa Kosovon ja Serbian presidentit hyväksyivät EU:n fasilitoiman, maiden välisten suhteiden normalisointiin tähtäävän, oikeudellisesti sitovan sopimuksen.

Iranille hyväksyttiin uusia ihmisoikeusrikkomuksia koskevia pakotteita ja samalla korostettiin tarvetta jatkaa dialogia. Jäsenvaltiot ilmaisivat huolensa niin ihmisoikeusrikkomuksiin, ydinohjelmaan, Iranin sotilaalliseen tukeen Venäjälle kuin EU-maiden kansalaisten vangitsemisiin liittyen.

Lisäksi ajankohtaisissa aiheissa käsiteltiin lyhyesti Georgian, Lähi-idän ja Afganistan tilanteita.

**Ulkoasianneuvoston ulko- ja puolustusministerikokoonpanossa (Jumbo-UAN)**

**Ulko- ja puolustusministerit** keskustelivat strategisen kompassin ensimmäisestä vuosiraportista sekä Ukrainan sotilaallisesta tukemisesta. Heti aluksi Borrell kiitti 17 jäsenmaata (ml. Suomi) yhteishankintoihin liittyvän Euroopan puolustusviraston kehyssopimuksen allekirjoittamisesta.

Totesi, että voidaan hyväksyä kompromissiesitys kolmen raiteen lähestymistavasta virallisesti. Toisti esityksen taustan ja asiasta on käytyä intensiivistä keskustelua erityisesti epävirallisen puolustusministerikokouksen 7.-8.3.2023 jälkeen.

Komissio nosti esille ns. kolmannen raiteen, eli teollisen tuotantokapasiteetin nostamisen. Yksityisen sektorin kanssa on käytävä keskustelua teollisuuden pullonkauloista. Strategisessa kompassissa puolestaan nopeutetaan toimeenpanoa. Prioriteetteina ovat mm. avaruus ja strategisen infrastruktuurin suojelu myös merellä.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostettiin strategisen kompassin toimeenpanon tärkeyttä, mikäli EU haluaa olla geopoliittinen toimija. Lisäksi korostettiin sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhteyksiä, hybridiä ja kyberiä, sekä EU:n omaa nopeaa toimintakykyä. EU-Nato -yhteistyön katsottiin olevan tärkeää, vaikka EU:n omaa puolustuskykyä tulee ylläpitää ja vahvistaa. Ukrainan tukemisessa jäsenmaat korostivat nopeutta ja puolustusteollisuuden kapasiteetin nostoa. Eräät jäsenmaat toivat esille myös monitoroinnin merkityksen ja EU:n ulkoisten kumppanien tuen.

Puheenvuorossaan ulkoministeri Haavisto korosti strategisen kompassin toimeenpanoa ja kunnianhimon ylläpitämistä sekä yhteistyötä kumppaneiden ja erityisesti Naton kanssa. Suomi toi esiin harjoitusten merkityksen artikla 42.7 toimeenpanossa, EU:n nopeantoiminnan kyvyn kehittämisen, hybridityökalupakin ja korosti tulevaa siviilikriisinhallinnan kompaktia. Ukrainan tukemiseen liittyen tarvitaan myös pidempi perspektiivi ja ennakoitavuutta. Olisi tärkeää päättää 3,5 miljardin lisäyksestä Euroopan rauhanrahastoon ja tulisi pitää mielessä instrumentin globaali ulottuvuus. Puolustusministeri Kaikkonen toi strategisessa kompassissa esiin tärkeinä aloina kyberin, avaruuden ja merellisen ulottuvuuden. EU:n tuki Ukrainalle on ratkaisevan tärkeää. Hankintojen rajoittaminen vain EU:n ja Norjan markkinalle ei ole Suomen preferenssi, mutta kompromissin nimissä tuetaan esitystä. Puolustusteollisuuden kapasiteetin nosto tärkeää. Suomi osallistu Ukrainan EUMAM -operaatioon enintään 50 sotilaalla.

Suomen edustajat
UAN; Ulkoministeri Pekka Haavisto ja virkamieskunta
Jumbo-UAN; Ulkoministeri Pekka Haavisto, puolustusministeri Antti-Kaikkonen ja virkamieskunta

Liitteet

Viite